

Editorial

Ce fac bibliotecile cu cărțile plagiatare?

de Vasile Docea

Îmi pun această întrebare din ce în ce mai serios de o vreme încoace, atât datorită poziției mele de director al unei biblioteci centrale universitare, cât și din cauza invaziei cărților ai căror autori nesocotesc normele de etică a cercetării. Plagiatul, se știe, este doar una dintre căile prin care aceste norme sunt ocolite sau pur și simplu încălcate, la fel de grave fiind, de exemplu, falsificarea rezultatelor cercetării sau realizarea de experimente nepermise. Nu mă interesează aici implicațiile penale ale încălcării eticii cercetării, de acestea ar trebui să se ocupe alte instanțe. Răspunsul pe care îl caut ține mai degrabă de sfera profesională (cea de bibliotecar) și de cea educațională. În legătură cu aceasta din urmă, iată, mă întreb dacă bibliotecile științifice, de felul celor universitare, ar trebui sau nu să adopte propria lor conduită față de cărțile plagiatare.

Un prim răspuns, cel mai simplu, ar fi să le ignorăm. Cărțile în cazul cărora s-a semnalat încălcarea eticii cercetării nu sunt lucrări științifice, prin urmare nu ar avea ce să caute într-o bibliotecă științifică. Pe cale de consecință, bibliotecile ar trebui să refuze pur și simplu achiziționarea și înregistrarea lor. Această soluție, însă nu este aplicabilă întotdeauna, din mai multe motive. Astfel, probele sau suspiciunile legate de încălcarea eticii cercetării pot apărea – și lucrurile se petrec cel mai adesea astfel – abia după ce cartea cu pricina a fost achiziționată de bibliotecă. Ce facem în acest caz?

Pe de altă parte, în cazul bibliotecilor științifice cu drept de depozit legal – așa cum este cea pe care o conduc și care are obligația de a prelua tot ce se publică în țară –, înregistrarea unor astfel de cărți este obligatorie. Ce ar trebui să facem? Să oferim cititorilor, de-a valma, literatură de specialitate originală și de calitate alături de rebuturi științifice? Să ne facem că nu observăm că un număr deja alarmant de mare de edituri publică lucrări pseudoștiințifice redactate prin penitențiere de diferite persoane fără calificare academică? Să ignorăm faptul că un mare număr de cărți sunt plagiatare și să le oferim pe acestea studenților, spre lectură, ca și cum ar fi lucrări originale? Să devină bibliotecile complice ale fraudelor academice, prin propagarea unor opere contrafăcute?

Răspunsul la aceste întrebări trebuie să pornească, în primul rând, de la responsabilitatea pe care o au bibliotecile față de educația studenților. Bibliotecile universitare sunt,

prin lege, componente ale sistemului național de învățământ. Această expresie nu este o vorbă goală, ci reflectă locul și importanța pe care bibliotecile universitare le au în formarea tinerilor. Și stabilește, totodată, enorma responsabilitate a acestor instituții. În acest context, a trata cu indiferență problema cărților plagiatare mi se pare o atitudine cel puțin iresponsabilă.

În ciuda gravității problemei, bibliotecile nu au, în acest moment, o soluție unică. Nu există nici un manual care să ne spună ce-i de făcut. Totuși, ceva poate fi făcut, iar acel ceva poate să fie eficient. Cărțile plagiatare ar trebui semnalate ca atare. În cazurile în care s-a dovedit plagiatul, ba chiar și acolo unde există suspiciuni de plagiat, faptul poate fi consemnat, pentru a-i avertiza pe cititori. În catalogul bibliotecii, acolo unde este semnalată și descrisă cartea respectivă (în fișa cărții), poate fi inserată o mențiune privind încălcarea (sau suspiciunea încălcării) normelor de etică a cercetării. Cu atât mai simplu este acest lucru în cazul cataloagelor electronice, care permit inserarea unor link-uri spre sursele care semnalează plagiatul (de exemplu, spre *Indexul suspiciunilor de opere plagiatare în România* (www.plagiate.ro), dar și spre alte surse, cum ar fi recenziile publicate în revistele academice sau diferitele articole din presă). Cred că nu mai e nevoie să argumentez efectul profilactic al unei astfel de soluții.

Teodora Moraru: „Bucătarul” (expoziția *Textilisme 2*, Aula Bibliotecii Centrale Universitare din Timișoara, oct. 2015-ian. 2016)